

Weer tijd voor integraal mineraalmanagement!

Mest- en mineralenbeleid is de afgelopen maanden zeer regelmatig in het nieuws. Belangrijke aanleiding was het verschijnen van het rapport 'Werking van de meststoffenwet 2006' van het Milieu en Natuur Planbureau over de doeltreffendheid en effecten van deze wet en de behandeling daarvan in de Tweede Kamer. Eén conclusie luidt: in z'n algemeenheid onderschrijven ondernemers de doelen van het mestbeleid en heeft het mestbeleid geleid tot een bewuster grond- en mestgebruik. Dit verhoogde bewustzijn samen met de ervaringen met MINAS uit het verleden, versterkt de wens om differentiatie van beleid op grond van verschillen tussen bedrijven. Dit kan inmiddels al met de bedrijfsspecifieke excretie. Aansluitend hierop start Koeien & Kansen in 2008 met onderzoek naar de mogelijkheden van bedrijfsspecifieke fosfaatnormen. Veehouders kunnen dan hun vakmanschap en ondernemerschap aanwenden met als resultaat meer verdienen en minder vervuilen. In het artikel op de volgende pagina leest u daarover meer. Belangrijke sparringpartners van de ondernemers bij dit optimalisatieproces zijn de adviseurs. Zij zijn immers vaak de vraagbaak als het gaat over regels en regelgeving. Bovendien ondersteunen ze de veehouders bij hun administratie van onder andere bemestingsplannen, een derogatievoorwaarde die nog onvoldoende benut en ondersteund wordt bij het optimalisatieproces.

Een verdere differentiatie van beleid zal ongetwijfeld gepaard gaan met meer administratie. Dit maakt de controle en handhaafbaarheid lastiger en ondermijnt tevens het gelijkheidsbeginsel. Allemaal mogelijke redenen om toch vooral maar

niet te differentiëren, maar ook een prachtige uitdaging en een kans. De administratieve lasten en handhaafbaarheid zijn naar mijn mening goed op te lossen als de sector, samen met ketenpartijen en beleid, een integraal registratie- en mineralenmanagementsysteem weet te ontwikkelen waaruit veehouders ook gelijk bedrijfskengetallen kunnen halen. In feite is dit niks anders dan een slimme koppeling maken tussen alle bestaande systemen, zoals I&R, BLGG, Basisregistratie percelen, PZ, Excretiewijzer PLUS en het toeleverende bedrijfsleven. Een dergelijk systeem verlaagt de administratieve lasten en levert gelijk een bruikbaar instrument voor de controle en handhaving en – bovenal – voor de bedrijfsbegeleiding door adviespartijen. Dus geen tijdverspilling meer in dubbele en onduidelijke registraties en geen barrières meer om, wegens tijdgebrek, bijvoorbeeld de bedrijfsspecifieke excretie niet te gebruiken. Maar weer tijd voor goed mineralenmanagement en ook de tijd dat adviseurs weer hun de rol van adviseur kunnen oppakken in plaats van die van administratief medewerker. Kortom: een geweldige impuls voor een integraal mineraalmanagement.

De tijd is rijp om nu een slag te slaan. De kennis, kunde en het netwerk van Koeien & Kansen is beschikbaar! Ik doe mijn projectleiderschap van Koeien & Kansen per 1 januari over aan Michel de Haan en zal met genoegen als hoofd van praktijkcentrum Zegveld het instrument in de toekomst gebruiken.

Jaap Gielen, projectleider, Animal Sciences Group, Wageningen UR

Jaap Gielen verlaat Koeien & Kansen

Per 1 januari 2008 stopt Jaap Gielen als projectleider van Koeien & Kansen. Vanaf die datum is Jaap het nieuwe hoofd van Praktijkcentrum Zegveld, dat valt onder de Animal Sciences Group van Wageningen UR. Op Praktijkcentrum Zegveld gaat hij nieuwe initiatieven ontwikkelen rond het thema agrarisch bedrijf in het veenweidegebied. Jaap combineert deze functie met de rol van regiomanager voor de Animal Sciences Group in Zuid-Nederland. Jaap's opvolger bij Koeien & Kansen is Michel de Haan, eveneens van de Animal Sciences Group. In de volgende Nieuwsbrief zal Michel zich aan u voorstellen.

Jaap Gielen nieuw hoofd van Praktijkcentrum Zegveld.

Cows & Opportunities

Ongeveer 80% van de wettelijke regels voor onze landbouw komt voort uit Europese wetten. Die zijn bedoeld om Europa economisch sterk te maken en het leefmilieu te beschermen. Soms sluiten de EU-regels niet goed aan bij de regionale omstandigheden. Dit vraagt om verbetering. Samenwerking tussen landen met soortgelijke problemen kan daarbij helpen.

Noordwest Europa is een belangrijk zuivelgebied. Niet alleen vanwege klimaat en bodem, maar ook door de uitstekende infrastructuur en de grote, koopkrachtige bevolkingscentra. De melkproductie is er in de regel intensief, wat momenteel milieuproblemen geeft. Handhaving of zelfs uitbreiding van de melkproductie is alleen mogelijk als we die problemen kosteneffectief oplossen. Dat kan bijvoorbeeld door meer rekening te houden met de plaatselijke omstandigheden en door voer en mest veel beter te benutten. Dat is tevens de aanpak in Koeien & Kansen. Meerdere landen hebben intussen een vergelijkbaar project gestart.

Om maximaal profijt te hebben van deze inspanningen wil een aantal landen nauwer samenwerken met betrekking tot de voorloper- en proefbedrijven. Dat betekent dat we afspraken gaan maken over het onderzoek, leren van communicatie-ervaringen en wellicht ook samen de EU gaan adviseren over beter passend beleid. De EU subsidieert dit soort interregionale kennisuitwisseling via zijn INTERREG-programma. In november vond daarvoor in Wageningen een

Koeien & Kansen-veehouders bezochten in oktober hun Belgische en Franse collega's.

eerste bijeenkomst plaats. In januari overleggen we verder in Parijs met de bedoeling om in april een financieringsvoorstel in te dienen. Nederland is gevraagd dit project te trekken. Naast onder-

zoekinstellingen doen ook sectororganisaties zoals landbouworganisaties en product-schappen mee in het project.

Onderdeel van de samenwerking is een uitwisselingsprogramma. Vooruitlopend daarop hebben de Koeien & Kansen-veehouders in oktober een kort bezoek gebracht aan hun Belgische en Franse collega's. Het verwerken van de plaatselijke en persoonlijke omstandigheden tot een passende bedrijfsopzet bleek ook tijdens die uitwisseling opnieuw de essentie van goed boeren te zijn. Wie dat in praktijk brengt, ontmoet begrip en sympathie.

Frans Aarts, Plant Research International, Wageningen UR

Secretariaat Koeien & Kansen
Postbus 65
8200 AB Lelystad
tel. 0320-293302 /238238
fax. 0320 - 238022

info@koeienenkansen.nl
www.koeienenkansen.nl

Op weg naar flexibele gebruiksnormen meststoffen

De van EU-beleid afgeleide Nederlandse gebruiksnormen voor meststoffen zijn gebaseerd op gemiddelde praktijksituaties. Voor individuele bedrijven zijn die vaak te laag of te hoog. In opdracht van het ministerie van LNV onderzoekt Koeien & Kansen in 2008 daarom de toepassing van flexibele, bedrijfsspecifieke gebruiksnormen. De berekende bedrijfsspecifieke excretie speelt daarbij een belangrijke rol.

Onze mestwetgeving is de Nederlandse invulling van Europees beleid en kent normen voor het gebruik van meststoffen die fosfaat of stikstof bevatten. Deze normen zijn gebaseerd op gemiddelde praktijksituaties. Maar het gemiddelde bedrijf bestaat niet. Omdat de normen in echte bedrijfssituaties vaak te laag of te hoog zijn, leiden ze dus of tot economische schade, of alsnog tot milieuproblemen. Maatschappelijke organisaties en parlement hebben daarom bij de Evaluatie Meststoffenwet, in december 2007, aangedrongen op het flexibel maken van de normen. Ook de ministers van LNV en VROM zijn daarvan voorstanders. Ze willen voorlopers de ruimte geven als wegbereiders. Het project Koeien & Kansen noemen ze daarbij als uitvoeder.

Experimenteren met bedrijfsspecifieke fosfaatsnormen

Het flexibel maken van de fosfaatsnormen lijkt wettelijk het meest eenvoudig. De EU accepteert echter ook andere manieren om fosfaatverlies te beperken. In Noordland bijvoorbeeld moeten veehouders een fosfaatboekhouding bijhouden om als bedrijf voor derogatie in aanmerking te komen. Het overschot mag daarbij voorlopig niet meer zijn dan 23 kg per ha. De Nederlandse bemestingsnormen leiden in 2008 overigens tot een gemiddeld overschot van 13 kg per ha. Dit moet in 2015 minder dan 5 kg per ha zijn. Flexibele, en dus meer bedrijfsspecifieke gebruiksnormen voor fosfaat kunnen snel worden ingevoerd, omdat ze niet strijdig hoeven te zijn met Europese afspraken. Er liggen voor Nederland dus goede kansen om de generieke normen te vervangen door bedrijfsspecifieke normen, of - nog eenvoudiger - door een bedrijfsbalans. Koeien & Kansen gaat daar in 2008 mee

aan de slag. Bedrijfsspecifieke normen kunnen we bijvoorbeeld afleiden uit de bedrijfsspecifieke excretie.

Met de door Koeien & Kansen ontwikkelde Excretiewijzer PLUS kan een veehouder de stikstof- en fosfaatexcretie van zijn veestapel al eenvoudig vaststellen. Hij/zij veehouder kan vervolgens met gerichte voedingsmaatregelen de excretie verlagen tot onder de generieke excretienormen. Omdat de overheid deze 'verfijnde aangifte' accepteert, kan de veehouder daarmee besparen op kosten van mestafzet. De Excretiewijzer PLUS is zodanig uit te breiden dat het ook de fosfaatopbrengst van de gewassen kan berekenen. Deze gewasopbrengst kan, eventueel gecorrigeerd voor de fosfaattoestand van de bodem, gelden als de bedrijfsspecifieke bemestingsnorm.

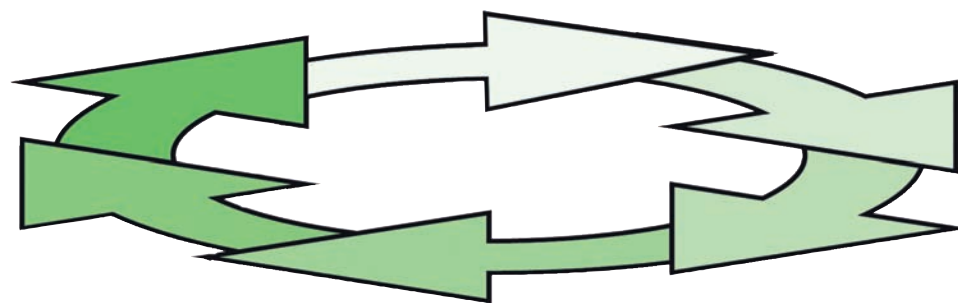
Voor dit onderzoek is wel experimenteer-ruimte nodig. Enkele Koeien & Kansen-deelnemers realiseren zodanig hoge gewasopbrengsten dat de generieke fosfaatsnormen van 2008 voor hen te laag zijn. Zij hebben dus een wettelijke ontheffing nodig. Daar staat tegenover dat andere bedrijven vrijwillig beneden het voor 2008 geldende maximum blijven. Alle Koeien & Kansen-bedrijven gaan proberen om de doelen van 2015 bedrijfs-specifiek te realiseren.

Herbenutten is uitgangspunt

Moelijker ligt het met de bemestingsnormen voor stikstof. Omdat de Nitraatrichtlijn de maximale hoeveelheid stikstof als dierlijke mest concreet voorschrijft, heb je ontheffing nodig om daarvan te mogen afwijken. Naast die beperkte hoeveelheid stikstof als dierlijke mest mogen veehouders een (generieke) hoeveelheid kunstmest

De dikke fractie na mestscheiding bevat relatief veel fosfaat en weinig stikstof.

De kringloop in het Koeien & Kansen-logo.

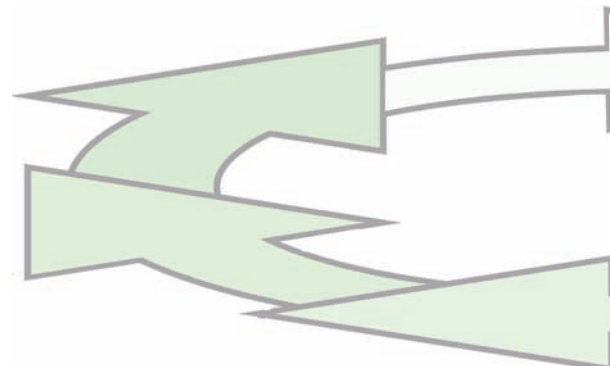
gebruiken. Het vervelende van dit systeem is dat veel bedrijven nu dierlijke mest moet afvoeren en vervolgens kunstmest moeten kopen. In Koeien & Kansen vinden we dat we het kunstmestgebruik tot het meest noodzakelijke moeten beperken. Herbenutten van mineralen is ons uitgangspunt, hetgeen we ook met de kringloop in ons

logo uitdragen. Herbenutten kan door er bijvoorbeeld voor te zorgen dat de verhouding tussen stikstof en fosfaat in dierlijke mest beter aansluit bij de behoefte van bodem en gewas. Dit kan door mest te scheiden in een dunne en dikke fractie. Binnen het wettelijk vastgesteld maximum voor dierlijke mest gaan we daar in 2008 volop mee experimenteren. Bovendien verwachten we in 2008 meer duidelijkheid of, en zo ja onder welke voorwaarden, de EU akkoord gaat met het verhogen van de gift (bewerkte) dierlijke mest ten koste van kunstmest. Als dat het geval is, willen we daar in 2009 mee aan de slag.

Frans Aarts,
Plant Research International,
Wageningen UR

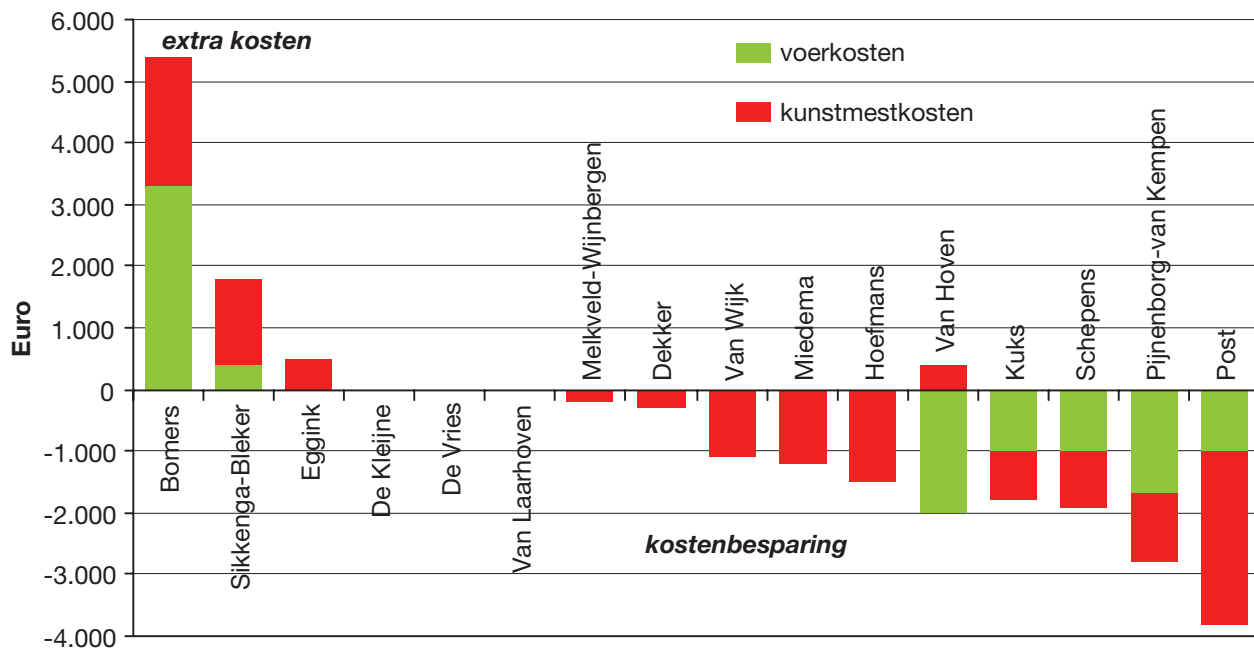

De gewasopbrengst kan gelden als de bedrijfsspecifieke bemestingsnorm.

Ook bij mestbeleid 2009 kan inkomen groeien!

Veel Koeien & Kansen-bedrijven profiteren van de bedrijfsspecifieke excretie. Voordelen komen uit lagere mestafvoerkosten en lagere kunstmest- en voerkosten. Het voordeel van uitbreiding van de mestopslag is wisselend. Met name uitbreiding van een paar maanden en daardoor lagere afvoerkosten per kuub, is voordelig. Bedrijven die hun melkquotum uitbreiden verbeteren hun inkomen op termijn fors. Uitbreiding met grond is meestal niet aantrekkelijk.

Figuur 1 Invloed van bedrijfsspecifieke excretie op de verandering van de voer- en kunstmestkosten.

De 16 Koeien & Kansen-bedrijven proberen vervroegd aan de mestnormen van 2009 te voldoen. Afgelopen zomer is berekend hoe de zelf aangedragen maatregelen financieel uitwerken. Toepassen van de bedrijfsspecifieke excretie en vergroten van de mestopslag zijn het meest doorgerekend. Ook denken veel bedrijven aan groei in grond en quotum.

Bedrijfsspecifieke excretie is meer dan lagere mestafvoer

Tien Koeien & Kansen-bedrijven profiteren van de bedrijfsspecifieke excretie en hoeven daardoor gemiddeld 400 m³ mest minder af te voeren. De daling van de mestafzetkosten met € 4.000 neemt ongeveer 70% van het economisch voordeel van de bedrijfsspecifieke excretie voor zijn rekening. Naast lagere mestafzetkosten kan het gebruik van de bedrijfsspecifieke excretie ook gevolgen hebben voor de voer- en de kunstmestkosten. Figuur 1 illustreert deze veranderingen.

In de figuur ziet u dat bij bedrijven die voordeel ondervinden van de bedrijfsspecifieke excretie over het algemeen de kunstmestkosten en de voerkosten afnemen. Van het totale voordeel (inclusief lagere kosten voor mestafvoer) komt bijna 20% door lagere kunstmestkosten (gemiddeld € 950) en ruim 10% door lagere voerkosten (gemiddeld € 650). Gemiddeld 15% van het voordeel van de bedrijfsspecifieke excretie gaat weer verloren door de hogere kosten voor mestaanwenden (€ 800). Soms kan door de bewezen lagere excretie ruimte ontstaan voor mestaanvoer.

Voordeel bij 30% snijmaïs

Niet alle bedrijven profiteren van bedrijfsspecifieke excretie. De bedrijven die voordeel ondervinden, hebben over het algemeen een ruw-eiwitgehalte in het rantsoen dat lager is dan 180 gram per kVEM. Bedrijven met veel maïs of perspulp in het rantsoen komen al snel onder deze grens. Alle Koeien & Kansen-bedrijven met meer dan 30% maïskuil in het ruwvoerrantsoen profiteren zo van de bedrijfsspecifieke excretie. Bedrijven met alleen graskuil, vers gras en krachtvoer zitten al snel boven de 180 gram ruw eiwit per kVEM en profiteren dus niet van de bedrijfsspecifieke excretie.

Kostenplaatje bepaalt voordeel uitbreiding mestopslag

Ongeveer de helft van de Koeien & Kansen-bedrijven kiest als mogelijke maatregel voor uitbreiding van de mestopslag. Gemiddeld willen ze hun mestopslag met meer dan vijf maanden uitbreiden. Nu hebben ze al een capaciteit van dik acht maanden. Met voldoende opslagcapaciteit kunnen ze alle na 1 juli geproduceerde mest in het volgende groeiseizoen gebruiken en dus beter benutten. Hiermee besparen de doorgerekende bedrijven gemiddeld ruim € 300 op de kunstmestkosten. Naast lagere kunstmestkosten, betekent een grotere mestopslag mogelijk ook lagere kosten voor mestafvoer. De vijf veehouders schatten in dat het tarief voor mestafzet met € 2,50 per m³ daalt wanneer ze met extra mestopslag de mest op een ander tijdstip – buiten de piekperiode – kunnen afzetten.

Toch daalt het arbeidsinkomen van de Koeien & Kansen-bedrijven die hun mestopslag willen uitbreiden met gemiddeld € 2.300. Tegenover € 1.300 voordeel staan gemiddeld € 3.600 hogere mestopslagkosten. Slechts één bedrijf haalt een voordeel uit het vergroten van de mestopslag. Bij Ad Schepens stijgt het arbeidsinkomen een paar honderd euro omdat hij de mest € 5,00 per m³ goedkoper kan afzetten en zijn uitbreiding maar zo'n € 20,00 per m³ kost. Gemiddeld bouwen de Koeien & Kansen-veeouders namelijk voor € 40,00 per m³. Zie ook kadertekst.

Quotum uitbreiden positief

Ongeveer de helft van de Koeien & Kansen-bedrijven wil het melkquotum uitbreiden. Vier willen dit combineren met meer grond. Bedrijven die alleen in quotum uitbreiden realiseren gemiddeld een € 34.000 hoger arbeidsinkomen wanneer het quotum in de nabije toekomst niets meer kost. Bedrijven die in grond en quotum uitbreiden, zien hun inkomen stijgen met € 18.000 wanneer het quotum niets meer kost. Beide maatregelen die de productieomvang vergroten zijn dus op termijn goed voor het inkomen. Wanneer de quotumkosten wel meetellen (€ 0,70 per kg melk), leidt extra quotum echter gemiddeld tot een kleine daling van het arbeidsinkomen. Uiteraard zijn deze resultaten sterk afhankelijk van de om-

vang van de groei. De Koeien & Kansen-bedrijven die door de quotumgroei hun stal beter benutten, of de stalruimte alleen benutten voor melkvee en de jongveeopfok uitbesteden, kunnen meer voordeel halen. Bedrijven die door quotumgroei de mest duur moeten afzetten, realiseren daarentegen een minder grote stijging van het arbeidsinkomen.

Grond blijft duur

Meer grond zonder extra quotum is minder populair. Slechts drie bedrijven overwegen dit. Economische voordelen van meer grond zijn minder ruwvoeraankoop (of zelfs verkoop) en lagere kosten voor mestaf-

voer. Per saldo daalt hun arbeidsinkomen met € 5.000 tot € 34.000. De voordelen wegen dus niet op tegen de extra grondkosten. Bij bedrijven met mestafvoer, daalt het arbeidsinkomen overigens minder sterk dan bij bedrijven zonder mestafvoer. Bij lage grondkosten (minder dan € 600 per ha) in combinatie met een hoge prijs voor mestafvoer (meer dan € 10,00 per m³), kan meer grond wel een hoger arbeidsinkomen opleveren. Vaak liggen de grondkosten echter hoger.

Kansen voor koeien bij nieuw mestbeleid

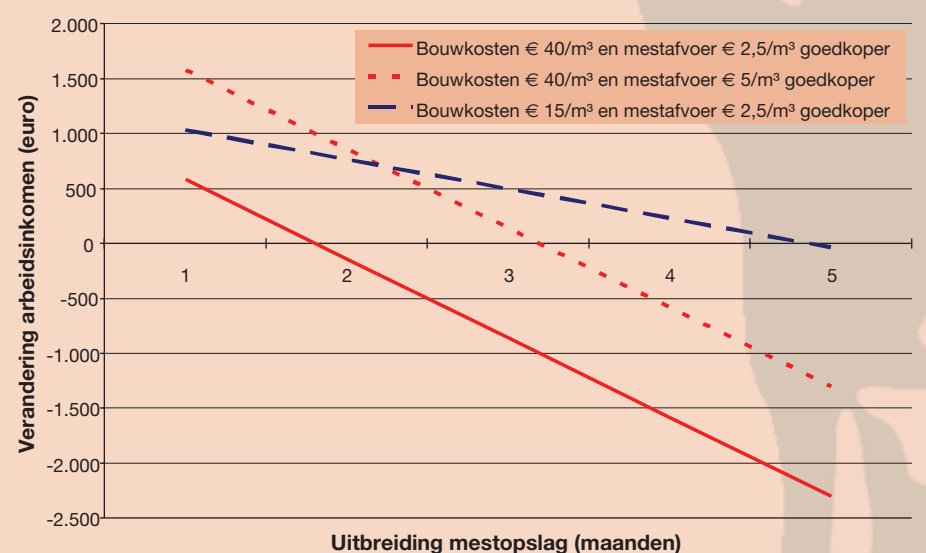
De berekeningen voor de Koeien & Kansen-bedrijven laten zien dat er met slim management nog voldoende mogelijkheden zijn om meer geld te verdienen met het mestbeleid vanaf 2009. Toepassen van de bedrijfsspecifieke excretie is bijvoorbeeld interessant voor de bedrijven met meer dan 30% maïskuil in het ruwvoerrantsoen. Ook de groeiscenario's bieden goede mogelijkheden mits de quotumprijs onder de € 0,70/kg melk zakt, of niets meer kost. Het uitbreiden van de mestopslag is vaak alleen interessant als dit beperkt blijft tot een paar maanden.

Aart Evers en Michel de Haan,
Animal Sciences Group, Wageningen UR

Prijsgevoeligheid mestopslag

De Koeien & Kansen-bedrijven breiden hun mestopslag met ruim vijf maanden uit. Het is de vraag of zo'n forse uitbreiding nodig is om de beoogde besparingen in kunstmest en mestafvoer te bereiken. Iedere maand extra opslag kost immers zo'n € 700. Gemiddeld voeren de Koeien & Kansen-bedrijven bijna 400 m³ mest af. Bij meer mestopslag schatten ze gemiddeld een € 2,50 per m³ lager tarief voor mestafvoer in. Pas wanneer dit

voordeel oploopt naar meer dan € 8,50 per m³, is vijf maanden extra mestopslag net interessant. De figuur laat zien dat dit ook geldt als de bouwkosten voor extra mestopslag beperkt blijven tot € 15,00 per m³ (is nu € 40,00 per m³). Bij € 5,00 lagere mestafzetprijs per m³ en bouwkosten van € 40,00 per m³ is uitbreiding van de mestopslag economisch interessant tot maximaal drie maanden uitbreiden.

Figuur 2 Verandering van arbeidsinkomen bij verschillende prijsniveaus van bouwkosten voor extra mestopslag en kostenbesparing per kuub mestafzet.

Het project Koeien & Kansen is een samenwerkingsverband van 16 melkveehouders, proefbedrijf De Marke, Wageningen UR en adviesdiensten. Op verzoek van het ministerie van LNV en PZ brengt het project voor de Nederlandse melkveehouderijsector de milieukundige, technische en economische gevolgen in beeld van de implementatie van toekomstig milieubeleid. Deze verkenning biedt de mogelijkheid de wetgeving te evalueren, voorstellen tot verbetering te onderzoeken en de sector te informeren over kosteneffectieve bedrijfsaanpassingen. De resultaten van Koeien & Kansen vindt u op de website: www.koeienenkansen.nl. Voor vragen kunt u mailen naar: info@koeienenkansen.nl.

Overeenkomst met winst voor natuur, water en landbouw

Onlangs ondertekenden Staatsbosbeheer, Waterschap Regge en Dinkel en Koeien & Kansen-deelnemer Jan Kuks gezamenlijk een overeenkomst. Een natuurlijke beek, bloemrijk grasland en een tevreden boer zijn het resultaat. De partijen zijn het eens dat een grondbank uitkomst biedt voor een grootschaliger en efficiëntere aanpak.

Begeleid door adviesbureau CLM startten Maatschap Kuks en Staatsbosbeheer een samenwerking. Dit naar aanleiding van een eerdere verkenning in het kader van Koeien & Kansen onder de titel 'Natuurlijke Partners'. Staatsbosbeheer zag kansen om natuurgericht akkerbeheer een nieuwe vorm te geven. Waterschap Regge en Dinkel haakte aan om piekafvoeren van water tegen te gaan. Provincie Overijssel is opdrachtgever, die in het kader van nationaal landschap Noord-Oost Twente de samenwerking stimuleert.

Mestregels versus rijke natuur

Kernvraag was hoe het agrarisch bedrijf in het beekdal natuur- en waterbeheer zou kunnen uitvoeren met behoud van productiecapaciteit en mestplaatsingsruimte binnen het bedrijf. De betrokken partijen wilden voorkomen dat de mest elders het milieu zou belasten, door mest te concentreren op andere percelen binnen het bedrijf, of via transport naar verafgelegen akkergebied.

Mestregels en rijke natuur zijn niet makkelijk te verenigen. De oplossing ziet er als volgt uit: Staatsbosbeheer stelt voor verlaagde pachtprijs 8 ha akker beschikbaar aan Jan Kuks, onder voorwaarde van graanteelt met weinig mest. Dit maakt het voor Jan Kuks mogelijk om op 2 ha eigen grasland in het beekdal natuur te produceren en door middel van lage kades water vast te houden in periodes met veel neerslag. In samenwerking met het waterschap wordt een duiker afgedicht en een walletje aangelegd om pieken in waterafvoer te verminderen. Het laagste deel van het perceel loopt dan af en toe enkele dagen onder water. De oplossing is voor Kuks kostenneutraal.

Grondbank kan compenseren

Bij opschaling is voor 1 ha landbouwgrond ca. vier keer zoveel extensief te bemesten grond ter compensatie nodig. Niet alleen natuurbeheerders of overheid kunnen compensatiegronden inbrengen. Ook landgoed-

eigenaren of particuliere grondeigenaren die belang hebben bij een aantrekkelijk landschap kunnen dat doen. Medewerkers van Waterschap, Staatsbosbeheer, Overijssels Particulier Grondbezit, Natuurlijk Platteland Oost en Jan Kuks, aanwezig bij de ondertekening van de overeenkomst, zijn het er over eens dat een grondbank wellicht oplossing biedt.

Een grondbank kan gronden kopen en deze later weer verkopen of ruilen. Voorwaarde voor uitgifte van grond kan zijn dat de boer een deel van zijn eigen grond op natuurlijke wijze beheert. Er is nadere verkenning nodig om een particuliere, dan wel een door de overheid aangestuurde grondbank op te zetten.

*Henk Kloen en Anneloes Visser,
CLM Onderzoek en advies*

Jan Kuks:

“Met ons bedrijf willen we landbouw, natuur en landschap in evenwicht brengen binnen een moderne bedrijfsvoering. Met de samenwerking blijft onze productie op peil en worden natuurdoelen gerealiseerd.”

Jan Kuks (rechts achterin) blikt tevreden terug in de zojuist ondertekende overeenkomst.

Door deze duikers af te sluiten, krijgt de beek binnenkort de ruimte om over het perceel te stromen.

Nieuw verschenen:

Rapport 39:

Toekomstrichtingen van melkveehouders in een veranderende omgeving; Resultaten en strategische plannen van Koeien & Kansen-bedrijven ten opzichte van andere melkveebedrijven.

Auteurs: G.J. Doornewaard, C.H.G. Daatselaar en A.C.G. Beldman.

Rapport 40:

Mineralen goed geregeld; Verslag Themadag Melkveehouderij 2006.

Auteurs: Koos Verloop, Jouke Oenema en Léon Šebek.

Rapport 41:

Functionele agrobiodiversiteit op melkveebedrijven.

Auteurs: J. Verloop en R.H.E.M. Geerts.

Rapport 42:

Vizier richten op integrale bedrijfsstrategie; Vergelijking van bedrijfsresultaten van Koeien & Kansen-bedrijven met andere melkveebedrijven.

Auteurs: G.J. Doornewaard, A.C.G. Beldman en C.H.G. Daatselaar.

Rapport 43:

Geld verdienen met slim management; Hoe Koeien & Kansen-bedrijven meer geld verdienen bij nieuw mestbeleid.

Auteurs: A.G. Evers, M.H.A. de Haan en J.C.A. Gielen

Rapport 44:

Verbeterd mineralenbeheer op melkveebedrijven door mestscheiding; Verkenning van de bijdrage aan de benutting van N en P aan de hand van resultaten van proefbedrijf 'De Marke'. Auteurs: Koos Verloop, Gerjan Hilhorst, Alwies Hermans, Jouke Oenema en Frans Aarts.

De rapporten zijn gratis te downloaden van de website.

Colofon

Redactie: Eddy Teenstra
Communication Services,
Wageningen UR

Vormgeving:
Communication Services,
Wageningen UR

Druk: Drukkerij Cabri B.V., Lelystad

De nieuwsbrief is gratis aan te vragen bij het secretariaat. Overname van artikelen is toegestaan mits voorzien van duidelijke bronvermelding.